

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 11/2025-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Lenkou Špiriakovou, PhD., advokátkou, Jána Milca 11, Žilina, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 7C/48/2020-264 z 23. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 7C/48/2020-264 z 23. septembra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Okresného súdu Žilina č. k. 7C/48/2020-264 z 23. septembra 2024 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **1 099,80 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.
2. K porušeniu uvedených práv malo dôjsť postupom Okresného súdu Žilina a jeho uznesením č. k. 7C/48/2020-264 z 23. septembra 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktorým okresný súd

rozhodol o výške trov súdneho konania, ktoré je sťažovateľka povinná nahradiť v zmysle predchádzajúceho rozsudku okresného súdu. Na základe tvrdeného porušenia svojich práv sťažovateľka žiada, aby ústavný súd uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žiada priznanie finančného zadost'učinenia 5 000 eur a uplatňuje si aj právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.

3. Z ústavnej sťažnosti, uznesenia okresného súdu a pripojeného spisu okresného súdu vyplýva nasledovný stav veci:

4. Sťažovateľka sa ako žalobkyňa v konaní pred okresným súdom domáhala určenia svojho vlastníckeho práva k viacerým nehnuteľnostiam pozostávajúcim z pozemku, na ktorom bol postavený rodinný dom, a z pril'ahlych záhrad. Svoje právo uplatňovala z titulu vrátenia daru.

5. Okresný súd žalobu sťažovateľky svojím rozsudkom zamietol a priznal žalovanej proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

6. Po právoplatnosti rozsudku okresného súdu bola výška trov konania žalovanej podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) určená uznesením vyššej súdnej úradníčky. Trovy konania žalovanej pozostávali z trov právneho zastúpenia a výška odmeny za jednotlivé úkony právnej služby vychádzala z hodnoty sporných nehnuteľností, a to v súlade § 10 ods. 2 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

7. Z uznesenia vyššej súdnej úradníčky vyplýva, že hodnota sporných nehnuteľností bola určená „znaleckým posudkom č. 411/2018“.

8. Sťažovateľka v súlade s § 239 ods. 1 CSP podala proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky sťažnosť, v ktorej namietala, že v konaní o vrátení daru nebola hodnota nehnuteľností predmetom dokazovania a že znalecký posudok bol podaný v inom súdnom konaní, v ktorom sťažovateľka nebola sporovou stranou. Tento znalecký posudok bol predložený okresnému súdu žalovanou až po právoplatnom skončení konania vo veci samej a sťažovateľke nebol doručený, preto s ním nebola riadne oboznámená a nemohla sa k nemu vyjadriť. Ďalej uviedla, že závery znaleckého posudku boli v inom súdnom konaní účinne popreté.

9. Ak ide o určenie výšky trov právneho zastúpenia žalovanej, sťažovateľka v sťažnosti proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky namietala, že vyššia súdna úradníčka mala správne aplikovať § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky a vychádzať z toho, že hodnotu sporu nebolo možné určiť, prípadne mala aplikovať § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, keďže išlo o spor medzi fyzickými osobami, ktorý sa týkal nehnuteľností určených, resp. slúžiacich na bývanie. Ani v jednom z uvedených prípadov sa odmena za úkony právnej služby neurčuje z hodnoty sporných nehnuteľností.

10. Okresný súd napadnutým uznesením zamietol sťažnosť proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky a žalovanej priznal náhradu trov sťažnostného konania.

11. V odôvodnení svojho uznesenia okresný súd uviedol, že vyššia súdna úradníčka pri určení odmeny za jednotlivé úkony právnej služby správne vychádzala z ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky, keďže predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorých hodnota je oceneľná peniazmi. Zároveň znalecký posudok, ktorý žalovaná predložila pred rozhodnutím o trovách konania, sa týkal sporných nehnuteľností a určoval ich hodnotu v čase podania žaloby. Keďže v konaní nebol podaný iný dôkaz o hodnote nehnuteľností, bolo potrebné vychádzať

zo znaleckého posudku a prípadný postup podľa 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky by do úvahy prichádzal až ako krajná možnosť, ak by hodnotu nehnuteľností nebolo vôbec možné určiť.

12. Ak ide o sťažovateľkine námietky týkajúce sa nedoručenia znaleckého posudku, resp. použitia § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, okresný súd sa k nim žiadnym spôsobom nevyjadril.

13. Z obsahu spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že znalecký posudok nebol sťažovateľke doručený. Zároveň z obsahu spisu ústavný súd zistil, že samotná žalovaná na pojednávaní 7. marca 2022 vypovedala, že sporné nehnuteľnosti sú „*pod rodinným domom*“, v ktorom bývala žalovaná so svojou rodinou.

II.

Argumentácia sťažovateľky

14. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka v podstate zopakovala tie námietky, ktoré uviedla už v sťažnosti proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky.

15. Uviedla, že postupom okresného súdu, ktorý jej znalecký posudok nedoručil, boli porušené jej základné práva na rovnosť v konaní a vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 47 ods. 3, resp. čl. 48 ods. 2 ústavy. Zároveň nesprávnou aplikáciou § 10 ods. 2 vyhlášky bolo porušené jej právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

16. Nárok na finančné zadosťučinenie sťažovateľka odôvodnila tým, že v snahe vyhnúť sa prípadnému nútenému výkonu rozhodnutia napriek nesprávosti uznesenia okresného súdu už žalovanej nahradila trovy konania vo veci samej vo výške 2 394,66 eur a aj trovy sťažnostného konania vo výške 140,70 eur.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

17. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že rozhodnutie o výške trov konania správne vychádzalo z hodnoty sporných nehnuteľností. Na druhej strane však došlo k pochybeniu v postupe okresného súdu tým, že znalecký posudok nebol sťažovateľke doručený na vyjadrenie pred rozhodnutím vyššej súdnej úradníčky.

18. Vzhľadom na uvedené pochybenie sťažovateľka nemala možnosť reagovať na dôkaz predložený protistranou, čím mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkinho práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

19. Zúčastnená osoba, ktorou je žalovaná v konaní pred okresným súdom, k sťažnosti uviedla, že so znaleckým posudkom bola sťažovateľka riadne oboznámená. Táto skutočnosť mala vyplývať zo sťažovateľkinho vyjadrenia v sťažnosti proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky, ako aj zo skutočnosti, že znalecký posudok bol podaný v inom súdnom konaní, v ktorom bol procesnou stranou sťažovateľkin brat a tento bol zastúpený rovnakou právnou zástupkyňou ako sťažovateľka v konaní pred okresným súdom. Zúčastnená osoba k tomu dodala,

že sťažovateľka správnosť záverov znaleckého posudku v konaní pred okresným súdom nespochybňovala. Podľa sťažovateľky tiež sporné nehnuteľnosti neslúžili na bývanie, keďže išlo o pozemky.

20. Z už uvedených dôvodov podľa sťažovateľky nedošlo postupom okresného súdu k porušeniu sťažovateľkiných práv.

III.3. Replika sťažovateľky:

21. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu okresného súdu zopakovala námietky týkajúce sa nesprávnej aplikácie § 10 ods. 2 vyhlášky pri určení odmeny za jednotlivé úkony právnej služby právnej zástupkyne žalovanej.

22. Vo vzťahu k vyjadreniu zúčastnenej osoby uviedla, že znalecký posudok jej v konaní pred okresným súdom nikdy nebol doručený. V konaní, v ktorom bol znalecký posudok podaný, pritom sťažovateľka nebola sporovou stranou.

23. Vo vzťahu k finančnému zadosťučineniu dodala, že rozhodnutím okresného súdu bolo porušené aj jej základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Sťažovateľka však vyslovenie porušenia tohto práva nežiadala.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

24. Ústavný súd už v uznesení o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie upozornil účastníkov konania a zúčastnenú osobu, že otázkami, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti, sa už vo svojej judikatúre zaoberal.

25. Ústavný súd vo všeobecnosti uvádza, že v rozhodnutí vo veci sp. zn. III. ÚS 80/2024 uzavrel, že konanie o vrátenie daru je v zásade konaním, ktorého predmet je oceníteľný v peniazoch. Ak však ide o vrátenie nehnuteľností určených alebo slúžiacich na bývanie a klientom je fyzická osoba, potom je pri určení odmeny za jednotlivé úkony právnej služby potrebné postupovať v súlade s § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. Výška odmeny za jednotlivé úkony právnej služby sa teda nemá určiť z hodnoty nehnuteľností, ale ako 1/13 výpočtového základu určeného podľa § 1 ods. 3 vyhlášky.

26. Zároveň v rozhodnutí vo veci sp. zn. IV. ÚS 438/2021 ústavný súd zdôraznil, že posúdenie povahy nehnuteľností z hľadiska ich účelu, ktorým má byť zabezpečovanie obydľia, nemá byť formalistické, ale má vychádzať z okolností prípadu a zohľadňovať účel tohto ustanovenia, ktorým je poskytnutie dostupnej súdnej ochrany základnému ľudskému právu na ochranu obydľia. Vychádzajúc z uvedeného, potom v tomto rozhodnutí ústavný súd uviedol, že § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky je potrebné zohľadniť aj vo vzťahu k pozemku, na ktorom je postavený rodinný dom slúžiaci na bývanie a k záhradám prislúchajúcim k rodinnému domu.

27. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd v reakcii na vyjadrenia zúčastnenej osoby zvyrazňuje, že nehnuteľnosťami v zmysle § 11 ods. 1 písm. c) môžu byť podľa okolností veci aj pozemky.

28. Okresný súd však vo svojom uznesení závery vyplývajúce z judikatúry ústavného súdu nezohľadnil a bez náležitého odôvodnenia pri stanovení odmeny za úkony právnej služby vychádzal

z § 10 ods. 2 vyhlášky, hoci z obsahu súdneho spisu a aj z tvrdení sťažovateľky v sťažnosti proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky vyplývalo, že by mohlo prichádzať do úvahy použitie § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. V dôsledku takéhoto nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia okresný súd porušil právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého súčasťou je aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

29. Ak ide o možnosť sťažovateľky vyjadriť sa k znaleckému posudku, ústavný súd už v konaní vo veci sp. zn. III. ÚS 454/2024 uzavrel, že ak pri rozhodovaní o výške trov konania vychádza súd zo znaleckého posudku, ktorý nebol podaný v konaní vo veci samej a bol predložený jednou zo sporových strán, potom musí byť tento znalecký posudok doručený na vyjadrenie druhej sporovej strane ešte pred rozhodnutím o výške trov konania, inak pôjde o porušenie ústavných práv tej sporovej strany, ktorej nebol znalecký posudok doručený na vyjadrenie.

30. Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd porušil práva sťažovateľky, keďže jej znalecký posudok predložený žalovanou nedoručil pred rozhodnutím o výške trov konania. V okolnostiach sťažovateľkinej veci k tomu ústavný súd dodáva, že sťažovateľka nebola stranou v inom súdnom konaní, v ktorom bol podaný znalecký posudok, preto nemožno prisvedčiť tvrdeniam zúčastnenej osoby, že sťažovateľka bola so znaleckým posudkom preukázateľne oboznámená. Avšak ak by to tak aj bolo, sťažovateľka nemohla predpokladať, že tento znalecký posudok vyššia súdna úradníčka použije pri rozhodnutí o výške trov konania.

31. Okresný súd vo svojom uznesení na tieto skutočnosti nijako nereagoval a nesprávny postup vyššej súdnej úradníčky nenapravil, preto rozhodnutím okresného súdu došlo k porušeniu sťažovateľkiných základných práv na rovnosť v konaní a vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 47 ods. 3, resp. čl. 48 ods. 2 ústavy (pozri primerane III. ÚS 454/2024, bod 14 odôvodnenia).

32. Vzhľadom na zistené porušenie sťažovateľkiných práv ústavný súd zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou okresného súdu bude v ďalšom konaní opätovne rozhodnúť o sťažovateľkinej sťažnosti proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky, a to v súlade s uvedenými právnymi názormi ústavného súdu [bod 2 výroku tohto nálezu; pozri § 133 ods. 2 ods. 3 písm. b) a § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

33. Nad rámec svojho rozhodnutia ústavný súd upozorňuje, že priznanie práva na náhradu trov „sťažnostného konania“ žalovanej v uznesení okresného súdu bolo v rozpore s príslušnými ustanoveniami CSP (pre podrobnosti pozri PLz. ÚS 2/2024).

V.

Finančné zadosťučinenie

34. Vo vzťahu k sťažovateľkou uplatnenému nároku na finančné zadosťučinenie 5 000 eur ústavný súd pripomína svoju už stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej je cieľom finančného zadosťučinenia zmiernenie nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením práva, nie však náhrada prípadnej škody (pozri napr. III. ÚS 57/2024, bod 17 odôvodnenia).

35. Sťažovateľka v rozpore s už uvedenou judikatúrou svoj nárok na finančné zadost'učinenie odôvodnila skutočnosťami, ktoré sa týkajú prípadnej majetkovej ujmy, teda svoj nárok riadne neodôvodnila.

36. Okrem toho z pohľadu ústavného súdu v prípade sťažovateľky pre dovriešenie ochrany tých práv, ktoré boli okresným súdom porušené, postačuje konštatovanie tohto porušenia s tým, že okresný súd znova rozhodne ústavne konformným spôsobom. Ústavný súd pritom prihliadol na to, že napadnuté rozhodnutie sa netýkalo veci samej (pozri primerane napr. IV. ÚS 675/2022, body 47 až 49 odôvodnenia).

37. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosti v časti týkajúcej sa primeraného finančného zadost'učinenia nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

38. V súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal ústavný súd podľa výsledku konania sťažovateľke nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom. Trovy konania sťažovateľky pozostávali z trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2025 (replika k vyjadreniu okresného súdu a zúčastnenej osoby).

39. Pri výpočte výšky náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z vyhlášky. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby predstavovala v roku 2024 sumu 343,25 eur a v roku 2025 sumu 371 eur (§ 11 ods. 3 vyhlášky v príslušnom znení) a náhrada hotových výdavkov za každý úkon právnej služby predstavovala v roku 2024 sumu 13,73 eur a v roku 2025 sumu 14,84 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky).

40. Výška odmeny právnej zástupkyne tak predstavovala 1 057,50 eur (2 x 343,25 eur a 1 x 371 eur) a výška náhrady jej hotových výdavkov 42,30 eur (2 x 13,73 eur a 1 x 14,84 eur), t. j. spolu išlo o sumu 1 099,80 eur.

41. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2025

Robert Šorl
predseda senátu